

רווחת פרותינו – מה זה ולשם מה?

ירחון מגדלי הבקר הדניים של הגזע ג'רזי מלפני כמה חודשים הביא את הנושא על הבטיו השונים. כאן נביא את עיקר הדברים מתוך הגירסה האנגלית (זאת יותר נוחה לי מן הדנית – מ.מ.)

נראה שלפרות עתירות-תנובה חיים טובים למדי, אחרת לא היו מניבות כל כך הרבה. רבים מבינינו בודאי יסכימו עם קביעה זאת. השאלה היא, האם עצם התנובה הגבוהה יכולה לשמש ציון מספיק אמין כדי להסביר רווחה לפרות? בכלל, דנים ברווחה לפרות (וחיות-בית אחרות) משום שהצרכנים התחילו להתעניין לדעת, איך מתנהל הייצור החקלאי הלכה למעשה. כך, ששאלת רווחת בעלי-החיים במשק הופכת לחלק מן הוויכוח סביב חיוניותה והישרדותה של החקלאות בכלל.

התנהגות מושרשת עמוק בתורשה

אף אם הבקר נמצא "בשירות" החקלאים מזה אלפי שנים, התנהגות הבהמות המקורית לא השתנתה ביסודה – אם נסתכל על זה בפרספקטיבה של השינויים שנתהוו ביחס לתנובה. אם נשווה גזעי בקר פראיים עם גזעים מבויתים, נמצא הוכחה ללא עוררין שבעלי-החיים מפגינים התנהגות זהה בכמה שטחים, למשל התנהגות של משחקים בין עגלות, או אופן התייחסותן של פרות לריחות וטעמים. זאת אומרת, שבתור תכונה ההתנהגות מושרשת עמוק בגנום – מיושבת בהרבה גנים, ולכן יש להתאים את שיטות הייצור כדי לספק דרישות התנהגותיות של הבהמות, ולא להפך. למזל מגדלי הבקר לחלב, גם כיום הם כבר נוהגים להחזיק בקרם בתנאים קרובים מאד לצרכי הבהמות, אם נשווה אותם לתנאי-החיים של עופות וחזירים, למשל. אולם, אין זאת אומרת שכבר אין מקום לשיפורים בנושא.

דרושים מדדים אובייקטיביים לרווחה

קשה לנסח במדויק, מה זה רווחה לבעלי-חיים. אך אם נותנים לבקר את ההזדמנות להתנהג על פי טבעם, למעשה הצעד המשמעותי הראשון כבר נעשה. כלומר, אם הצורך להתנהג באופן טבעי הגיע על סיפוקו, הדבר יוביל לידי הפעלת האברים, מחזור הדם, הפעלת שרירים והמערכת החיסונית של הבהמה. הפעלה זאת ואימון הגוף הם חיוניים

לשמירה על החיים ולתגובות המאפיינות בעלי-חיים.

אם כן, התנהגות ופעילות הן שני הבטים של אותו נושא. בארצות דוברות גרמנית פיתחו אינדקס של רווחה לבעלי-חיים, כזה שמתאר באופן אובייקטיבי משק חקלאי. אינדקס זה משתמש בציונים מספריים לסטנדרטים שנוצרו בשטחים מוגדרים היטב:

- איזה אפשרויות ניתנות לבהמה להסתובב חופשית וכמה מקום, שטח עומד לרשותה.
- איזה אפשרויות ניתנות לבהמה לצורך מגע חברתי לבעלי-חיים מאותו סוג.
- איך תכננו את המעברים ושטחי המרבץ והאם ישנו חומר רפד כלשהו.
- מה הם התנאים של איורור נאות וגיישה לאור-יום.
- מה היא רמת הטיפול מצד עובד/מנהל המשק.

מעין שופט, אדם אשר עבר קורס מיוחד לצורך הנושא, מעריך כל נושא ונותן לו ציון (מ-1 עד 7 נקודות). סיכום הנקודות המשמש כאינדקס רווחת בעלי-החיים, ס"ה עשוי לנוע מלפחות 7 נקודות ועד מקסימום 35 נקודות. לפי כך, מספר נקודות קטן נחשב לאינדקס המציין "מצב לא ידידותי לבהמות", ולהפך אינדקס עם הרבה נקודות מעיד על "מצב ידידותי לבהמות". גישה כללית זאת לאינדקס רווחת-בע"ח

האם יש ערך כספי לרווחת בעלי-החיים?

לאחר שתיארנו את תנאי הבהמות ואיזה אפשרויות יש להן לספק את צרכיהן "הכמוסים" – יש עניין לבחון, מה נשאר מכל המאמץ בידי החקלאי, פרט לטופס שיפוט עם הרבה מספרים? קודם כל ישנם שלושה יתרונות חשובים ומידיים:

- ◀ גילוי הנקודות החזקות והחלשות לגבי רווחת בהמותיו של המשק, כלומר אפשר לעשות מאמץ מכוון לשפר את הנקודות החלשות. בלי לשנות דברים נוספים, שיפור הנקודות החלשות בלבד עשוי לתרום לבקר יותר בריא, עם פחות בעיות וכך לחסוך בהוצאות וטרינריות.
- ◀ אינדקס רווחה גבוה יכול לשמש בדיון בתביעה למחירים יותר גבוהים עבור חלב ובשר.
- ◀ לבעל המשק יהיה בסיס אובייקטיבי בעת הוויכוח הציבורי אודות רווחת בהמות-הבית.

כותב הדברים האלה מסכם, שחשובה ראיית מגדלי הבקר את היתרונות שבשיפור רווחת בהמותיהם, הן מבחינה כספית, הן מבחינת הסיפוק האישי מאחזקת הבקר במיטב היכולת.

מאפשרת לפצות על שטחים עם ציון נמוך, כל עוד ישנם שטחים אחרים שזכו לניקוד גבוה יותר. לדוגמה, רמת טיפול גבוה עשויה לפצות במידה מסויימת על אפשרויות מוגבלות להסתובב בשטח. מכל מקום, יש להגיע למינימום של ניקוד בכל שטח ונושא כדי לחשב אינדקס רווחה כללית.

בדגמק נוסחו כמה אינדקסים בקשר לרווחת הבקר:

- אינדקס הנוחיות משמש לשיפוט, איך הפרות רובצות בתאי הרביצה שלהן, ובכך מצביע על טיב תכנון התאים.
- אינדקס העלאת הגירה מגלה כמה פרות מעלות ולועסות הגירה, דבר העשוי להצביע על מבנה המזון מבחינה פיזיקלית.
- אינדקס המעריך את מידות השפשוף בפרק הקרסול (hock). שיעור הפרות הסובלות מסימני שפשוף כאלה מעיד על טיב תכנון התאים או שמא חסר רפד.
- בהשוואה לשיטה הגרמנית, הלוא שלושת האינדקסים הדניים הם רק "תת-מדדים" אשר אינם דורשים שיפוט והערכת המשק בשלמותו. יתכן ויש טעם להכליל אינדקס רווחה במערכת בקרת האיכות.

"משק הבקר והחלב"

הגיעה העת לחדש את דמי החתימה עבור קבלת החברות של "משק הבקר והחלב" – כולל חוברת אחת של "חקר ומעש", חוברות הסיכומים בעברית ולועזית, וכל חומר מודפס נוסף כפי שיוחלט מדי פעם – לשנת 1999. מאחר שעלות הוצאת החברות גדלה אף מעבר לאינפלציה, ולא מעט גם בגלל שיפור גראפי ותמונות בצבעים, סוכם להעלות את דמי המנוי ל-105 ש"ח (כולל מע"מ).

אם ברצונכם לשנות את מספר העותקים, עליהם הייתם חתומים בשנה שחלפה, יש להודיע על כך למשרדי המ"ב בהקדם. היה ולא נתקבלה הודעה על שינוי, נראה זאת כאישור למספר עותקים כמו בשנה שעברה.

אנא, דאגו לתשלום דמי המנוי עד סוף חודש ינואר, על מנת להבטיח הופעתו הסדירה של "משק הבקר והחלב" ומשלוח החברות למנויים במועד.

המערכת